

resource/litigating-economic-social-cultural-rights-legal-practitioners-dossier (дата звернення: 04.04.2023 р.).

2. Durbach A. The Right to Legal Aid in Social Rights Litigation. *Social Rights Jurisprudence: Emerging Trends in International and Comparative Law* / ed. M. Langford. Cambridge : Cambridge University Press, 2008. P. 59–75.

3. Knaul Gabriela. Report of the Special Rapporteur on the Independence of Judges and Lawyers. UN, 2015. URL: <https://digitallibrary.un.org/record/797647> (дата звернення: 04.04.2023 р.).

4. Airey v Ireland, Application No 6289/73, Judgment of the European Court of Human Rights (Chamber) 9 October 1979. URL: <https://www.icj.org/wp-content/uploads/2014/03/ECHR-Airey-v.-Ireland-jurisprudence-1979-eng.pdf> (дата звернення: 04.04.2023 р.).

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-300-5-4>

## ЕСТЕТИЧНО-ТВОРЧИЙ МЕТОД В ЮРИСПРУДЕНЦІЇ

*Манько Д. Г.*

*доктор юридичних наук, доцент,  
завідувач кафедри державно-правових дисциплін  
Міжнародний гуманітарний університет  
м. Одеса, Україна*

Розкриття сутності та правової природи вихідних засад організації і здійснення якісної юридичної діяльності пов'язано з необхідністю встановлення чіткого методологічного інструментарію, визначення термінів, понять і категорій, застосування яких забезпечить повноту та всебічність їх наукового осмислення.

Методологію юриспруденції можна розглядати під вузьким і широким кутом зору. При застосуванні широкого підходу ми можемо встановити, що методологія – це не лише система принципів, підходів і методів, але й система знань про їх призначення та особливості застосування. Своєю чергою, у вузькому значенні методологія відображає сукупність принципів, підходів і методів, які застосовуються в процесі пізнання державних і правових явищ.

З цього приводу, М. Г. Братасюк обґрунтовує, що «...методологія правознавства, його окремих складових знаходиться у нерозривному зв'язку з домінуючими в суспільстві принципами правової доктрини, яка

по суті й виконує функцію вихідних начал праворозуміння, закладає основи правового пізнання дійсності. За цих обставин аналіз методології правових досліджень юридичної діяльності насамперед необхідно пов'язувати з ідеями позитивізму, антропології, соціології, аксіології права тощо, які притаманні сучасному стану правничої методології» [1, с. 3].

Але сучасний стан розвитку суспільних відносин, окрім використання традиційних ідей, зумовлює розширення методологічного арсеналу юриспруденції із урахуванням нетипових, для класичної юриспруденції, креативних підходів.

Як зазначав Ю. М. Оборотов, Необхідність творчого начала в дослідженнях права і держави робить креативність надзвичайною рисою сучасної юриспруденції. Сьогодні нетривіальне і дотепне вирішення виникаючих питань визначає не тільки розвиток сфер економіки і політики, що стрімко змінюються: для права і держави так само актуальною є здатність до опору тим стереотипам, які склались, важливим є бачення суті проблеми, висунення нових ідей і здійснення їх розробки [2, с. 3].

В рамках наукових розробок використання нетрадиційних інструментів забезпечення здійснення якісної юридичної діяльності, нами запропоновано виділяти естетично-творчий метод в юриспруденції як частину методологічного ряду креативного підходу.

Естетично-творчий метод це – поєднання раціонального та ірраціонального, ціннісно-чуттєвого пізнання, в процесі вирішення конкретної юридичної справи.

Естетично-творчий метод складається з наступних компонентів:

**Естетична компонента.** Мистецьке мислення: поєднання раціонального (усвідомлюваного) та ірраціонального (емоційного); ціннісно-чуттєве пізнання світу; пробудження уяви, фантазії, інтуїції, емоцій.

**Творча компонента.** Творче мислення: асоціативне та абстрактне моделювання; кристалізація суб'єктивного погляду на механізм досягнення результату; акт безпосереднього творіння.

Естетично-творчий метод у юриспруденції реалізується через низку **методологічних процедур**, зокрема:

**створення проекту** – слугує фіксації замислу, отриманню попереднього уявлення щодо змісту кінцевого документу, розробці плану його виконання;

**герменевтичне опрацювання** проекту документу та механізму його створення. Юристу треба не лише заглибитись у авторське відчуття та розуміння моделі вирішення юридичної справи і якомога повніше передати його у власній трактовці, а і виявити власне розуміння тексту,

виразити власні почуття, передати особливості власного сприйняття того, що створюється ним;

**варіантна розробка** моделей юридичної кваліфікації яка передбачає створення (уявлення) різних варіантів задуму вирішення юридичної справи. Варіантне опрацювання містить суттєву частку творчості. Мова йде не тільки про пошук можливих варіантів, але альтернативних, вже на основі яких і буде прийматися кінцеве рішення щодо остаточної моделі юридичної композиції правового акту;

**правовідповідна імпровізація** – створення письмового правового акту на підставі загальних та спеціальних принципів і духу права (ідеях свободи, формальної рівності, справедливості). Імпровізація має місце у випадках прогалин у правовому регулюванні. Це спроба передати власні відчуття і переживання з питань вирішення юридичної справи, пошуку правовідповідної форми їх втілення. Імпровізація ґрунтується на необхідності сфокусувати в необхідний момент творчі сили, максимально активізувати уяву і фантазію. Залучення до імпровізації допомагає юристу працювати з повною віддачою, напруженою творчих можливостей.

Використання естетично-творчого методу у юриспруденції дозволяє **подолати «штучну безнормативність»** сучасного покоління юристів, які, користуючись можливостями інформаційно-комп'ютерних технологій, відмовляються від самостійного творіння письмових правових актів, на користь запозичення встановлених типових форм та проведених програмою аналітичних розробок. Ці мнимі спрощення, призводять до атрофії професійних навиків юриста, коли навіть формування правової позиції по справі, ними віддається на виконання штучному інтелекту.

Безумовно, нами лише зазначено загальні орієнтири розуміння місця і ролі естетично-творчого методу у методології сучасної юриспруденції. Відтак, потенціал та функціональні можливості цього компоненту методологічного арсеналу, потребує подальших наукових розробок.

### **Література:**

1. Братасюк М. Ціннісний підхід до права в контексті сучасної правничої методології. *Підприємництво, господарство і право*. 2005. № 11. С. 3–7.

2. Креативність загальнотеоретичної юриспруденції : монографія. / Ю. М. Оборотов, В. В. Завальнюк, В. В. Дудченко та ін. ; за ред. Ю. М. Оборотова. Одеса : Фенікс, 2015. 488 с.